

PHILOLOGICAL SCIENCES

ПРОБЛЕМА МОТИВАЦІЇ У ПОДАЛЬШОМУ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ ВИПУСКНИКІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Дейнека Світлана Олександрівна,
викладач кафедри
англійської та німецької філології ПНПУ
імені В.Г. Короленка (м. Полтава, Україна)
Сосой Галина Станіславівна,
старший викладач кафедри
англійської та німецької філології ПНПУ
імені В.Г. Короленка м. Полтава, Україна

Вступ. Мотивація істотно впливає на будь-яку діяльність людини і сприяє ефективності її виконання. В освітній діяльності людей, після закінчення вишу, на яку щорічно йде величезна кількість коштів як з державного бюджету, так і з бюджетів підприємств різних форм власності, питання мотивації особливо актуальне. Проте часто буває так, що, вкладаючи велику кількість грошових і тимчасових ресурсів, ніхто не замислюється над ефективністю і доцільністю цих вкладень.

Мета дослідження. Необхідність вивчення мотивації навчання після здобуття вищої освіти обумовлена не тільки великими внесками в цю сферу, але і важливістю включення в арсенал методів і способів управління мотивацією, тому дана розвідка має на меті аналіз чинників формування мотивації навчання і особливостях навчання після закінчення вишу.

Різні науковці дотримуються однієї думки в тому, що на мотивацію навчання мають вплив зовнішні і внутрішні чинники, хоча пояснення їх буває різним. Мотив визначають як безпосередню внутрішню усвідомлену причину вчинків або діяльності, як внутрішню мету і потребу, яка виробляється самою

особистістю під впливом суспільного запиту [2].

Також “дослідники погоджуються з тим, що мотивація є важливою при визначенні поведінки людини даючи їй енергію та напрям” [4].

Мотиви навчальної діяльності виконують подвійну функцію. Перша полягає у тому, що вони спонукають і скеровують діяльність, друга – в тому, що вони надають їй суб'єктивний, особистісний сенс. Мотивація, виступаючи спонуканням до дії, є результатом складної сукупності постійно мінливих потреб. У кожній людини свій особистісний сенс вивчення іноземної мови, вдосконалення її володіння, чи опанування другої або третьої іноземної мови, тому з метою виявлення мотивів її вивчення, наявності інтересу і потреби оволодіння нею після закінчення навчального закладу, нами було проведено опитування серед студентів випускних курсів та магістрантів.

Матеріали і методи. Під час дослідження було використано такі методи, як анкетування, аналіз, узагальнення. Отримані дані з відповідями на питання про мотивацію до вивчення іноземних мов були об'єднані нами в дві групи за ознакою спільності. До першої групи ми відносимо мотиви, пов'язані з навчальною діяльністю – бажання отримати мовну освіту, підготувати себе до майбутньої діяльності.

Результати і обговорення. Наведемо деякі відповіді, що відображають дану групу мотивів “подобається, коли зацікавленість у предметі з боку викладачів і студентів взаємна”, “мотивує високий рівень професіоналізму викладача”, “подобається, коли викладач зацікавлено аналізує викладений студентом матеріал”, “мотивує, коли студенти і викладач утворюють робочу групу, заняття в якій приносили б задоволення всім її учасникам, що можливо лише при наявності міжособистісного контакту між усіма членами групи”, “подобається, коли викладач не ділить студентів на сильних і слабких і заохочує кожного за наявний успіх, допомагаючи стати розкутими і впевненими в собі (викладачеві слід уникати різкої критики на адресу студентів, якщо тільки вона не є наслідком їх ліні і безвідповідальності)”, “подобається коли викладач чуйно ставиться до студентів, особливо на

початкових курсах, так як багато хто з студентів знаходяться далеко від своїх родичів і друзів”, “мотивує інтенсивна робота на занятті, робота без великого домашнього завдання”, “мотивують розважальні заняття з елементами ігор, переглядом відеофільмів, роботою в інтернеті в більш затишних аудиторіях”.

Інша група – приватні мотиви, пов'язані з особистим інтересом і потребою “займаюся мовою, щоб домогтися успіху в бізнесі”, “хочу продовжити освіту за кордоном”, “займаюся мовою, щоб вільно спілкуватися з іноземцями, так як хочу багато подорожувати”, “хочу організувати туристичну агенцію і проводити екскурсії іноземною мовою” тощо. Особливо цікавими представляються такі висловлювання, як “необхідна наявність власної мотивації у студентів, тобто вони повинні бути самі зацікавлені в отриманні знань. Без цього інші спонукання з боку викладача будуть безуспішними”, “студент повинен знати, що навчальний процес є лише засобом досягнення поставлених в житті цілей і чим більше він працює, тим ближче він до бажаної мети”. Мотиви цієї групи характеризуються наявністю стійкого інтересу до предмета, розумінням його значущості і суб'єктивної метою вивчення. Усвідомлена потреба у вивченні іноземних мов є внутрішнім мотивом її вивчення.

Наявність обох груп мотивів створює сприятливі умови для майбутньої навчальної діяльності. Широкі узагальнені мотиви надають навчальної діяльності певний сенс, а приватні мотиви спонукають до дії.

На думку Ю. В. Холмакової, “Формування мотивації – це не переклад викладачем в голову учнів вже готових мотивів та цілей навчання. Формування мотивів – це насамперед створення умов для проявлення внутрішніх побуджень до навчання, усвідомленням їх самим учнем та подальше саморозвинення мотиваційної сфери” [3].

При виборі методів навчання необхідно враховувати принципи навчання дорослих людей. Існує велика кількість методів розвитку професійних знань і навичок. Лекція є традиційним і найстародавнішим методом професійного навчання. Під час лекції, що є монологом викладача, аудиторія сприймає

учбовий матеріал на слух і, за бажанням, фіксує його письмово. Лекція є найбільш оптимальним засобом викладу великого об'єму учбового матеріалу в короткий термін, дозволяє донести до слухачів безліч нових ідей протягом одного заняття, зробити необхідні акценти. Лекції ефективні з економічної точки зору, оскільки один викладач працює з декількома десятками слухачів. Обмеженість лекції як засобу професійного навчання пов'язана з тим, що в ході її слухання є пасивними учасниками того, що відбувається, їх роль обмежується сприйняттям і самостійним осмисленням матеріалу. В результаті слабкою ланкою виявляється зворотний зв'язок, лектор практично не може контролювати ступінь засвоюваності матеріалу і не може достатньо швидко внести корективи в хід навчання. Ще одним недоліком лекції є те, що інформація в ній підноситься в готовому вигляді. Слухачі одержують готові відповіді на питання, які найчастіше у них взагалі не виникали. А оскільки активність учасників зводиться до розуміння і запам'ятовування матеріалу, то інтерес і мотивація до навчання стають чисто зовнішніми і набувають швидше захисного, ніж конструктивного характеру.

Розгляд практичних ситуацій є аналізом і груповим обговоренням реальних ситуацій, які можуть бути представлені у вигляді опису, відеофільму і т. ін. В основі розгляду лежить дискусія, групове обговорення, в якому слухачі грають активну роль, а викладач тільки направляє і контролює їх роботу. Цей метод дозволяє познайомитися з досвідом роботи інших організацій, а також розвивати навички ухвалення рішень, розробки стратегії тощо.

Ділові ігри – це метод навчання, найбільш наближений до реальної професійної діяльності слухачів і є найбільш вдалим та перспективним у вивченні іноземної мови. Вони дають можливість значно скоротити операційний цикл і продемонструвати учасникам, до яких результатів приведуть їх рішення і дії. Використання цього методу дозволяє слухачам виконувати різні професійні функції і розширювати власне уявлення про організацію і взаємостосунки її співробітників. Ділові ігри корисні з погляду вироблення практичних і поведінкових навиків, але менш ефективні для

засвоєння теоретичних знань.

Тренінги – це спеціалізовані тематичні, звичайно багатогодинні заняття, що проводяться фахівцем-психологом. Метою тренінгу можуть бути різні зміни в особах слухачів.

Зміст навчання виступає для слухачів в першу чергу у вигляді тієї інформації, яку вони одержують від викладача і з учбової літератури. Проте сама по собі інформація поза потребами не має для нього будь-якого значення, а отже, і не викликає будь-якої діяльності. Тільки та інформація, яка якось співзвучна потребам людини, відповідає якійсь з цих потреб, піддається емоційній (оцінній) і розумовій (раціональній) переробці. В результаті цього людина одержує імпульс до подальшої діяльності. Отже, мотиваційний вплив може робити не всякий учбовий матеріал, а лише такий, інформаційний зміст якого відповідає наявним і знов виникаючим потребам людини. Тому викладачам дуже важливо знати потреби своєї аудиторії, форму цих потреб у даний час, а також майбутні потреби, які можуть виникнути у слухачів.

Зміст учбового матеріалу засвоюється слухачами в процесі учбової діяльності. Від того, яка ця діяльність, з яких частин (окремих учбових дій) вона складається, як ці частини між собою співвідносяться, тобто яка структура учбової діяльності, – від всього цього багато в чому залежить результат навчання, його розвиваюча роль. Успішність учбової діяльності залежить також і від того, на що вона направлена, які цілі здійснюють слухачі при цьому, чи направлені ці цілі на оволодіння учбовим матеріалом як самостійною цінністю чи учбова діяльність служить для них лише засобом для досягнення мети, не пов'язаної із змістом навчання. Відношення слухачів до власної діяльності визначається в значній мірі і тим, як викладач організує їх учбову діяльність, яка її структура і характер.

Висновки. Обов'язковою умовою формування інтересу до навчання у дорослих є практична значущість пропонованої інформації, тобто перевага повинна віддаватися груповим і колективним формам учбової діяльності з включенням розгляду практичних ситуацій.

Отже, ми розглянули різні аспекти проблеми мотивації діяльності, детально зупинилися на чинниках формування мотивації навчання і особливостях навчання після закінчення навчального закладу.

Наприкінці можна відзначити, що грамотне управління мотивацією може істотно підвищити ефективність навчання, підсилити позитивні емоції від пізнання нового, а також привернути у сферу творчості тих робітників, кваліфікація яких вимагає додаткового навчання, а саме знання іноземних мов.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Григор'єва Т. Управління процесом мотивації навчання дорослих іноземним мовам URL : <http://eprints.zu.edu.ua>
2. Лейман И. И, Бодня Т.С., Ерошина Н.Р. Ценностный подход к проблеме ориентации молодежи на высшее образование. *Мотивация жизнедеятельности студента*. Каунас, 1981.
3. Холмакова Ю. В. Мотивація до вивчення іноземних мов як феномен сучасної науки та практики. *Молодий вчений*. квітень. 2016. № 4.1. (31. 1). С. 104.
4. Dörnyei Zoltan. Motivation in second and foreign language learning. URL: https://www.academia.edu/2695399/Motivation_and_second_language_acquisition
5. Jarvis, P. Adult and continuing education: Theory and practice. London. Canberra : Groom Helm; New York: Nichols, 1983. [16]. 317 p.